

DE TOORTS

repor Thom Lippens

35

AUGUSTUS 1994, 12E JAARGANG

Contactblad van het IVN

afdeling Haarlem en omstreken

In Memoriam

Op 11 april j.l. bereikte ons het droeve bericht van het overlijden van ons lid:

Henk de Vries

Hoewel hij al geruime tijd ziek was kwam dit bericht voor ons toch nog onverwacht vroeg. Henk toonde altijd een grote betrokkenheid bij ons vrijwilligerswerk. Samen met Janny had hij nog plannen genoeg. De tijd hiervoor is hem helaas niet gegund.

Wij wensen Janny en de kinderen veel sterkte bij het verwerken van dit verlies.

Bestuur IVN-afdeling Haarlem e.o.

Wij feliciteren

Ans Boogers en Cees van der Kaay met de geboorte van hun zoon

Michel Sebastiaan

Ans en Cees wonen:
Drakensteijnstraat 20
2012 KZ Haarlem

WIJZIGINGEN LEDENBESTAND

Nieuwe leden

Mw. L.G. Simoons
Iepenlaan 15
2061 GG Bloemendaal
tel: 252351

C.M. van Thiel
Laan van Dick Laan 3
2101 PM Heemstede
tel: 291150

Nieuwe donateurs

J.E. Alders
Söderblomstraat 55
2131 GB Hoofddorp
tel: 02503-21865

Mw. A. Bolkestein
I. Boudierdreef 45
Hoofddorp
tel: 02503-20276

Mw. E. Brasser
Ramplaan 30
2015 GW Haarlem
tel: 247462

Mw. H. van Dreumel
Narcisplantsoen 59
2015 AK Haarlem
tel: 316660

Dhr. en mw. A.M. Hunneman-
van der Brugge
Goesinnestraat 18
1911 SJ Uitgeest

E. Smit
Louis Couperusstraat 36
1064 CH Amsterdam
tel: 020-6147353

Mw. N. Spaans
Kopslaan 12
2082 EH Santpoort-zuid
tel: 382490

Opgezegd

M de Groot (L)
Dhr. N.C.J. Selie (L)

Diversen

Mw. Tel Alfons
Parklaan 30
2011 KW Haarlem
wordt:
Dhr. A.G.M. Tel (L)

Kopij voor het volgende nummer inleveren uiterlijk 1 nov. a.s.

Adreswijziging

Mw. J. Harlemink (L)
oud: J. v. Vlietstr. 80
Haarlem

nieuw:
Riouwstraat 30
2022 ZK Haarlem

Dhr. P. Koot ((L)
oud: Santpoorterstr. 64
Haarlem

nieuw:
Leksmondhof 58
1108 EP Amsterdam
tel: 020-6969025

Fam. D. de Leur (L)
oud: Delftlaan 243
Haarlem

nieuw:
Boshofje 4
2060 VW Bloemendaal

Dhr. G.F. den Toom (L)
oud: Postbus 41
Bennebroek

nieuw:
Vogelenzangseweg 270
2114 CH Vogelenzang

Mw. M. Vromen (L)
oud: Kempen 36
Haarlem

nieuw:
Postbus 2658
2002 RD Haarlem
tel: 392884

Dhr. J.P. Wijbenga (D)
mw. A. Wijbenga-Beintema
oud: Oosterstr. 14
Haarlem

nieuw:
Engelenburg 179
2036 RE Haarlem

Mw. H. Teeuwen (L)
oud: Donkerelaan 58
Bloemendaal

nieuw:
Graaf Filipslaan 24
2114 DN Vogelenzang
tel: 02502-46490

Exkursieprogramma Najaar 1994

Vereniging voor Natuur- en Milieueducatie, afdeling Haarlem en omstreken

Secretariaat: Tijdelijk telefonische informatie via Mw.C.C. Allaert, Telefoon 023-252289.

Koningshof, Kinderexkursie diersporen

Zondag 11 september

Kinderen vanaf 4 jaar gaan zonder ouders met de gids op pad.

Vertrek: 11.00 uur; ingang Duinlustweg, Overveen

Duur: 1,5 uur.

Informatie: Emmy van de Wiel, 023-246723.

Dagtocht Oostvaardersplassen

Zaterdag 17 september

Voor deze activiteit ter gelegenheid van het 15-jarig bestaan van de afdeling zijn nog enige plaatsen beschikbaar. Deelname uitsluitend voor leden en donateurs.

Zie aankondiging in de april editie van de Toorts. Aanmelden door het versturen van een girobetaalkaart met het bedrag van f 25,- + handtekening aan:

Eric van Bakel, De Genestetweg 30, 2061 VC Bloemendaal.

Bloemendaal aan Zee, Exkursie Vogeltrek

Zondag 25 september

I.s.m. de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.

Vertrek: 7.30 uur; Kop Zeeweg, Bloemendaal aan Zee.

Duur: 2 uur; Kijker aanbevolen.

Informatie: Eric van Bakel, 023-257228.

Landgoed Elswout, Paddestoelendag

Zondag 2 oktober

Jaarlijks evenement over de levenswijze van schimmels en paddestoelen.

Te bezoeken van 10.30 tot 16.00 uur.

- Dialezing van 30 minuten over paddestoelen en het 350-jarig bestaan van Elswout.

Start: ieder heel uur van 11.00 t/m 15.00 uur.

- Paddestoelenexkursies van 1,5 uur, direkt aansluitend op de dialezingen.

- Speciale activiteiten voor kinderen.

- Tentoonstelling en video over paddestoelen.

- De Groene Winkel van het IVN is de hele dag present.

Entree Elswout via het Poortgebouw aan de Elswoutslaan in Overveen.

Toegangskaat verplicht.

Informatie: Erna Schreuder, 023-314647

Hekslootpolder, Weidevogelkursie

Zondag 16 oktober

I.s.m. de Vereniging Behoud de Hekslootpolder en de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.

Vertrek: 8.00 uur; Hoek Spaarndamseweg/Vondelweg, Haarlem-Noord.

Duur: 2,5 uur; Kijker aanbevolen.

Informatie: Fred Hagens, 023-312427.

Pieter Vermeulen Museum

CENTRUM VOOR NATUUR- EN MILIEU-EDUCATIE

Van 19 september 1994 t/m 5 februari 1995 is in het Pieter Vermeulen Museum de tentoonstelling "Wonderlijk Rijk" te zien. Deze tentoonstelling neemt u mee naar de fascinerende wereld van algen en wieren.

U kunt hun ongekende vormenrijkdom ontdekken. Gecombineerd met een grote variatie aan kleur levert dit een prachtig schouwspel. Ook hun namen getuigen hiervan: spiraalwieren, sieralgen, waternetje, gezaagde zeeëik, hoortjeswier, knotswier. Bovendien is elke algensoort op zich ook weer heel variabel. Exemplaren die onder sterke golfslag groeien, zien er heel anders uit dan exemplaren uit rustiger water.

Om de voorbeelden goed te kunnen bekijken, zijn op alle panelen vergrootglazen aangebracht.

Algen behoren tot de ouste bewoners van onze planeet. Vanzelfsprekend is er daarom in de tentoonstelling ook aandacht voor fossiele algen.

Tegenwoordig treffen we algen over de hele wereld aan. Ze leven zowel in zoet water als in zout water. Ook op het land kunnen we ze op vochtige plekjes aantreffen. U kent ze vast wel als groen aanslag op bomen of vochtige muren.

De tentoonstelling is samengesteld door het Natuurmuseum West Overijssel en is te zien in het Pieter Vermeulen Museum, Moerbergplantsoen 20 te IJmuiden. Het museum is geopend van maandag t/m vrijdag 9.30-17.00 uur en op de eerste zondag van de maand van 11.00-17.00 uur.

Amsterdamse Waterleidingduinen, Herfstexkursie

Zondag 23 oktober

Vertrek: 11.00 uur; Ingang Panneland, Vogelenzangse Duinweg, Vogelenzang.

Duur: 2 uur; Toegangskaart verplicht.

Informatie: Leo van de Brugge, 023-261584.

Landgoed Groenendaal, Exkursie Ecologisch Beheer

Zondag 6 november

Kennismaking met een nieuwe beheersvorm waar onder meer de vrij rondlopende pony's en Schotse Hooglanders deel van uitmaken.

Vertrek: 11.00 uur; Restaurant Groenendaal, Heemstede.

Duur: 2 uur;

Informatie: Mieke Wilmink, 023-287528.

Zalencentrum Overveen, Dialezing Vlieland

Dinsdag 15 november

I.s.m. de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland en KNNV.

Bioloog G. de Roos toont de flora en fauna van Vlieland.

Aanvang: 20.00 uur, Ramplaan 108, Haarlem.

Kennemerduinen, Winterexkursie

Zondag 11 december

Vertrek: 11.00 uur; Ingang Bleek en Berg, Bergweg, Bloemendaal.

Duur: 2 uur; Toegangskaart verplicht.

Informatie: Theo Venings, 023-372507.

Rondleidingen Thijse's Hof

Iedere eerste zondag in de maand.

Georganiseerd door medewerkers van de Hof en gidsen van het IVN.

Vertrek: 14.00 uur; Ingang Mollaan, Bloemendaal.

Deelname aan de activiteiten is gratis. Voor eventuele toegangskaarten dient men zelf te zorgen.

Aanmelden voor de activiteiten is niet nodig! De activiteiten gaan altijd door! Bij de activiteiten zijn honden niet toegestaan! Om parkeeroverlast op de terreinen te voorkomen, wordt men verzocht om gebruik te maken van de fiets of het openbaar vervoer.

DE TOORTS

Contactblad van het IVN

afdeling Haarlem en omstreken

*Bestuursleden, Werkgroepcoördinatoren
en Oud-leden aan het woord.*

IVN ZAKELIJK

"De Toorts" is het contactblad van de IVN afdeling Haarlem en omstreken.
Het IVN (Vereniging voor Natuur- en Milieuedukatie) stelt zich ten doel: Het bevorderen van natuur- en milieubesef, door het organiseren en stimuleren van edukatieve activiteiten in de ruimste zin van het woord.

Bestuur van de afdeling Haarlem en omstreken

Voorzitter

A.P. Hagens, Soestdijkstraat 30, 2012 KS Haarlem, Tel.023-312427

Secretaris

Tijdelijk: Post aan voorzitter A.P. Hagens.

Telefonische informatie door penningmeester Mw.C.C. Allaert.

2e secretaris

Vakant

Penningmeester

Mw. C.C. Allaert, Spaarndamseweg 270 rood, 2021 KB Haarlem, Tel.023-252289

Leden:

H.P.J. van Bakel, De Genestetweg 30, 2061 VC Bloemendaal, Tel.023-257228

Mw. A. Wegman, C.Koetsstraat 58, 2036 AB Haarlem, Tel.023-352224

Jacq. de Jong, F. Netscherstraat 18, 2024 KS Haarlem, Tel. 023-254941

Coördinatoren werkgroepen:

Werkgroep Exkursies: Eric van Bakel, Tel. 023-257228

Werkgroep Publiciteit: Jan Rooymans, Tel. 023-246488

Werkgroep Groene Winkel: Dorien de Jong, Tel. 02510-35849

Werkgroep Kursussen: Anneke Wegman, Tel. 023-352224

Werkgroep Kinderen: Hetty van Halder, Tel. 023-246488

Werkgroep Tentoonstellingen: Jacques de Jong, Tel. 023-254941

Werkgroep "De Toorts": Th. Litjens, Tel. 023-280173

Jaarbijdrage (Leden en donateurs) f 25,-

Te storten op girorekening 5007954 t.n.v. IVN-afdeling Haarlem en Omstreken.

Leden ontvangen tevens "Mens en natuur" van het landelijk IVN.

Ledenadministratie

Mw. J. de Vries, Zwitserlandstraat 82, 2034 BN Haarlem, Tel. 023-331557

Redactie van "De Toorts"

Mw. Y. Beerthuizen, Mw. G. Dijkman, Jacq. de Jong, Th. Litjens

Redactieadres

Jacq. de Jong, F. Netscherstraat 18, 2024 KS Haarlem, Tel. 023-254941

Distributie van "De Toorts"

Tel. 023-263735

Inhoud

Polder-kolder?	4
Een kwal is een slap handje...	6
Punctualiteit	7
"Weten we al" (zeggen ze)	8
"Blauwe dingen en dikke bolletjes"	10
Paddestoelen	14
Werkgroep Cursussen	16
Werkgroep Exkursies	18
Werkgroep Publiciteit	19
Werkgroep Groene Winkel	19
Werkgroep Kinderen	20
Werkgroep Tentoonstellingen	21
Werkgroep "De Toorts"	21
"Begeleide Wandelingen in de duinen van Zuid-Kennemerland"	22

VAN DE REDAKTIETAFEL

23 oktober a.s. is het 15 jaar geleden dat de oprichtingsvergadering van onze IVN afdeling plaats vond. Op die datum zal dus sprake zijn van het 3e lustrum van onze illustere IVN afdeling, een luisterrijk feit! Vanaf deze plaats wenst de redactie ons bestuur, leden, donateurs e.a. belangstellenden van harte geluk met dit feestelijk gebeuren. Het begrip "lustrum" komt van de oude Romeinen. Het betekende oorspronkelijk "zoenoffer". Dat werd één keer in de 5 jaar door de censoren na de census (schatting) van ieders bezittingen aan het Romeinse volk gebracht. Als aan de gestelde voorwaarden voldaan was, werd je op de officiële lijst van burgers ingeschreven. Later werd dit begrip overgedragen op elke periode van 5 jaar ongeacht de gebeurtenis die het betrof. Met enige fantasie is er een zekere overeenkomst tussen een oud Romeins lustrum en ons huidige IVN lustrum. Immers u hebt, al of niet tijdig, uw jaarlijkse bijdrage gedurende 5 achtereenvolgende jaren aan de "schatkist" van het IVN betaald. Een aantal uwer heeft bovendien een belangrijk deel van zijn/haar tijd en werkracht aan het IVN gegeven. Mede daardoor bent u op de officiële lijst van leden/donateurs ingeschreven. Nu, na weer een periode van 5 jaar, heeft het bestuur besloten tot u lezers/begunstigers iets extra's te doen, een soort "zoenoffer". De redactie kreeg de opdracht, als variant op de in het gebruikelijke zwart-wit verschijnende vorm, een speciaal lustrumnummer uit te geven. Het resultaat ligt vóór u en het is de redactie een genoegen u dit nummer te kunnen aanbieden. Ook de inhoud heeft, naast de kaft, een lustrumtintje gekregen. Die is samengesteld uit een illustere reeks bijdragen van de hand van een groep even illustere leden

c.q. oud-leden. U treft bijdragen aan van onze bestuursleden, de coördinatoren van de werkgroepen, enkele oud-leden/leden die zich jarenlang hebben ingezet voor groei en bloei van ons IVN. De bijdragen zijn in een fantasievolle mengeling van speelsheid en zakelijkheid geschreven, waarbij uiteraard ook aandacht is geschonken aan een wervende presentatie van onze vereniging. De reden daarvoor is, dat deze Toorts-uitgave een aanzienlijk grotere verspreiding zal krijgen dan gebruikelijk, vooral buiten onze eigen regio Zuid-Kennemerland.

Die wervende kant is overigens geen nieuws specifiek voor dit lustrumnummer. Ook bij het 10-jarig bestaan in 1989 speelde dat facet een rol. Wij citeren: "Hoewel het leden- en donateurs bestand de laatste jaren aardig constant is, menen wij, dat het aantal daadwerkelijke sympathisanten zich nog best wat kan uitbreiden. "Mensen met mogelijkheden", oftewel enthousiaste medewerkers, die hun capaciteiten in dienst willen stellen van de afdeling en haar doelstellingen, zijn nog steeds van harte welkom. Vandaar deze oproep aan ieder die dit leest, te trachten nieuwe leden en/of donateurs te werven".

Terugkijkend over de afgelopen 5 jaar, kunnen we vaststellen, dat het leden/donateurs aantal gestaag stijgt. Kennelijk heeft de oproep in de Toorts December 1989 gewerkt.

Laten we dit redactionele betoog besluiten met de wens uit te spreken, dat ons bestuur over 5 jaar met vreugde zal kunnen terugzien op de resultaten van uw activiteiten voor onze afdeling.

De redactie

Polder-kolder ?

Vraag aan een Haarlemmer naar natuur en hij/zij zal in negen van de tien gevallen over de duinen beginnen. Dat is eigenlijk ook wel logisch; de duinen doen natuurlijk aan, hebben een rijke flora en fauna, zijn goed toegankelijk en bieden op korte afstand verschillende biotopen bij elkaar. Andere IVN-afdelingen benijden ons wel eens met deze rijkdom zo vlak bij huis en willen graag onder onze deskundige leiding rondgeleid worden. Tot zover niets vreemds of toch ?

Hoe zit het met die ene van de tien, die niet de duinen noemt ? Waarschijnlijk is hij/zij besmet met de *Polder-kolder*. Een onschuldig virus waarvan aan het slachtoffer als uiterlijke kenmerken opvallen: laarzen, verrekijker of telescoop, vogel- en plantengids, regenkleiding, waterloepje of schepnetje. Innerlijke verschijnselen zijn met name in het voorjaar rusteloosheid en voortdurend omhoog kijken. Er zijn gevallen bekend waarbij de patiënt onrustig sliep en in zijn dromen grutto-grutto-grutto riep. Nu hoor ik u al denken ... polder, wat is daar dan zo bijzonder aan. Allereerst een verduidelijking. We bedoelen hier niet de Haarlemmermeer, alhoewel daar ook soms verrassende stukjes natuur te vinden zijn, maar de veenpolders ten oosten van Haarlem.

Polder-kolder-patiënt

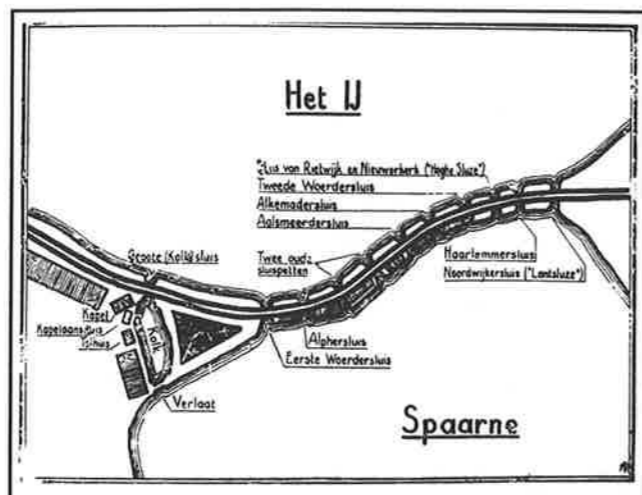
Veenpolders

Het land van het groene gras, het vlakke land met hier en daar een dijkje met - steeds minder - verre uitzichten. Het land dat de mens geschapen heeft uit trillende veenbodems en zompige moerasbossen. Bossen die je in de naam *Spaarnwoude* nog terug vindt. Waar vroeger otters zwommen in de krekken en plassen en waar de kraanvogels pleisterden op weg naar hun overwinteringsgebieden. Een landschap ooit door de mens gecreëerd waar nu vooral wordt gerecreëerd. Het recreatieschap Spaarnwoude beheert immers het grootste gedeelte van de oude polders. Waar mensen tegen een klimwand opklauteren en op lange latten op de kunstskibaan (aangelegd op een vuilnisbelt) naar beneden suizen om te oefenen voor de wintersport. Het kunstwerk bij de

klimwand diende als decor voor het programma "Krasse Knarren" en het uitzicht vanaf bovenaan de trap is best de moeite waard. Dit is het land waar 's ochtends de zon opkomt om 's avonds achter de duinen in de zee onder te gaan.

Ontstaan

Dit landschap was duizend jaar geleden nog een grote, ontoegankelijke wildernis. De mens woonde en werkte op de oude strandwallen. Om hem heen was een gigantisch veengebied van Leiden in het zuiden, de Amstel en Drecht in het oosten en aan de noordzijde het Oer-IJ. (Het voert te ver om hier het veenvormingsproces te beschrijven maar daar is voldoende literatuur over te vinden). De ontginning van het veen gebeurde vanaf de tiende eeuw vanaf de strandwal van Haarlem/Schoten en Spaarnwoude. Ook vanuit de door het veen stromende rivieren Spaarne en Liede werd voortvarend gewerkt. Door het graven van sloten kon de bovenlaag van het veen afwateren en werd ze droger. Rietvelden en broekbossen werden verwijderd of verbrand en rond 1100 waren grote delen al ontgonnen. Oorspronkelijk werd geprobeerd grote delen van het ontgonnen gebied voor akkerbouw te gebruiken. Echter na verloop van tijd klonk de bodem in als gevolg van de afwatering en kwam het maaiveld weer op grondwaterniveau te liggen. Vanaf de 12e eeuw moest het veengebied tegen het omringende water beschermd worden. Zo ontstond langs de oever van het zoutwater-IJ de Spaarndammerdijk, die van Spaarndam tot Amsterdam liep. (In A'dam ligt de Spaardammerbuurt aan deze dijk). In het westen liep de Velserdijk langs de Wijkermeer. Het waren maar lage dijken en 's winters stond het gebied vaak onder water. Daarnaast waren er overstromingen waarvan de "Elisabethsvloed" van 1421 de bekendste is. Pas na inpoldering van het IJ en het graven van het Noordzeekanaal in 1876 kwam er een eind aan al de overstromingen.

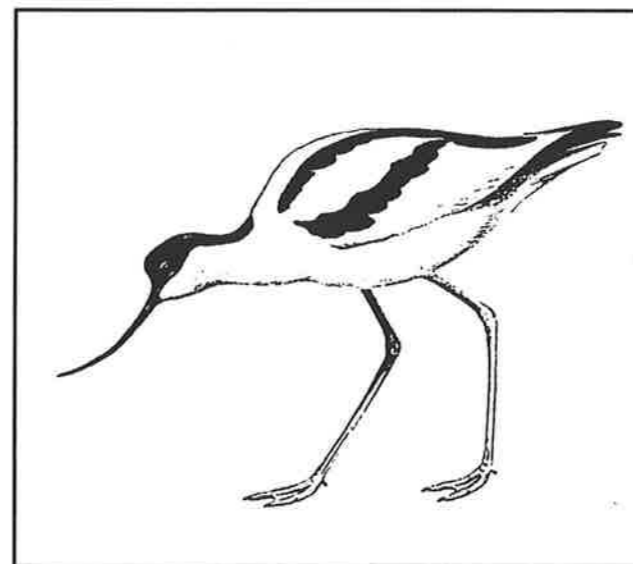
Een reeks sluizen was te vinden in Spaarndam. Illustratie uit: Zuid-Kennemerland Natuurlijk

Eeuwenoud cultuurlandschap

Dankzij het uitblijven van grootschalige ruilverkavelingen in de polders rond Spaarnwoude, is de oorspronkelijke structuur van het gebied goed bewaard gebleven. Nog steeds zijn het Spaarne en met name de Liede belangrijke natuurlijke elementen temidden van de veenpolderweiden. Langs de Liede komen we nog duidelijke voorbeelden van moerasvegetaties tegen die wat betreft soortenrijkdom tot de top in Nederland behoren! Langs de Spaarndammerdijk zijn nog de oude dijkdoorbraken te herkennen. Daarnaast vinden we er andere opvallende elementen zoals de forten bij Spaarndam. Allemaal leuk en aardig hoor ... maar waarom zijn deze veenweidegebieden nou zo bijzonder ?

Weidevogels

Geen land ter wereld, Nederland uitgezonderd, kent het woord weidevogels. En nergens ter wereld komen de vogels die wij onder deze noemer bedoelen in zulke aantallen tot broeden. Veel van deze vogelsoorten zijn broedvogels van open vlakten, van kustgebieden, toendra's en steppen. De mens creëerde in ons land voor deze vogels een nieuw leefmilieu toen hij uit moeras, veen en klei weidse graslandgebieden schiep.

De Kluut, sinds enige tijd broedvogel in de Hekslootpolder.

Veel steltloper-soorten onder de weidevogels ontleen hun veiligheid in de broedtijd aan het vrije uitzicht. Al van verre kunnen ze een eventueel gevaar zien naderen, tijdig op de wieken gaan, zich drukken of proberen de belagers af te leiden. Naast veiligheid zijn voedselaanbod en vegetatie van groot belang en daar zit 'm nou net de kneep. Veel intensief bewerkte graslanden bestaan uit één soort gras, zonder 'onkruid', zo vlak als een biljartlaken en met een lage grondwaterstand. Het bodemleven (voedsel) is daar zeer summier en er wordt vroeg in het voorjaar al gemaaid.

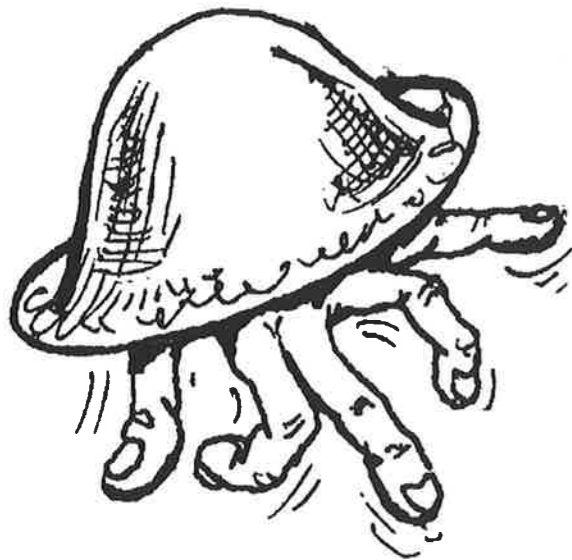
In veenweidegebieden daarentegen: minder intensieve begrazing, minder kunstmest, hogere grondwaterstand, méér andere planten, gevarieerde oevers etc. En dus méér weidevogels! De polders ten oosten van Haarlem behoren samen met die van de Zaan tot de beste weidevogelgebieden van Nederland.

Ga het zelf bekijken !

Het unieke poldergebied ten Oosten van Haarlem is in alle seizoenen een bezoek méér dan waard. Onze IVN-afdeling verzorgt, in samenwerking met de Vereniging tot behoud van de Hekslootpolder en de KNNV, drie excursies in het Heksloot gebied. In april en mei staan deze excursies voornamelijk in het teken van de weidevogels, die vaak in april nog broedend en in mei met jongen te zien zijn. Doordat we telescoopkijkers meenemen krijgen de deelnemers de vogels prachtig te zien. De grutto met zijn kenmerkende roep, kieviten als ware acrobaten wiekelend door de lucht, de tureluur met zijn rode poten en vele, vele andere soorten. Tijdens de afgelopen voorjaarsexcursies zagen we als bijzonderheden o.a. de boomvalk en rosse stekelstaartend. In oktober staan de overwinteraars en doortrekkers centraal: smienten, kramsvogels, watersnippen en een keer zelfs een smelleken. Let op de data in de Toorts en kom gewapend met kijker en laarzen genieten van dit oer-hollandse schouwspel. Afgelopen jaren hebben we steeds een *polderdag* georganiseerd. Hoewel de publieke belangstelling wat tegen viel is er op zo'n dag veel te doen: Fietzen, varen, wandelen, de vogelhut bezoeken, waterbeestjes bekijken, een tentoonstelling en de Groene Winkel. Dankzij de inzet van vele vrijwilligers wordt er alles aan gedaan om de bezoekers een beeld van de veelzijdigheid van de polder te geven. Ik hoop van harte dat we hiermee door kunnen gaan en er meer publiek op af komt! Nog wat tips voor als u er alleen op uit wilt trekken: De vogelhut bij het plasje van Spaarnwoude is bijzonder de moeite waard. Met een kijker kunt u hier beschut genieten en de vogels op uw gemak beter leren kennen. Er zijn vogelplaten opgehangen en er is een logboek met waarnemingen. Ga in de morgen vroeg, dan heeft u het licht mee. In de winter, lente en herfst is het landje van Gruyters, aan het weggetje naar fort Spaarndam noord, altijd de moeite waard. Vaak ondergelopen biedt het een ideale pleisterplaats voor vele (soms bijzondere) vogels. Koop de kaart van het Spaarnwoude recreatiegebied en trek er wandelend of fietsend op uit. Geniet van dit prachtige stuk natuur en mocht u ook met het polder-virus besmet raken, geeft niks, en ik heb u gewaarschuwd!

Fred Hagens

Een kwal is een slap handje...

Ik ben namelijk een groot bewonderaar van één van de bekendste (of beruchtste) biologen van deze tijd, Midas Dekkers. Ik lees met veel plezier wat hij in de Vara-gids schrijft over allerlei grote en kleine zaken. 'n Voorbeeld, over de kwal: "Je kan je kuil op het strand beter afbakenen met een hoeveelheid kwallen, dat werkt beter dan schrikdraad. Bij de gedachte alleen al om met je blote voeten op een kwal te stappen, deinst elk gezond mens terug. De afschuw ligt vooral in de substantie... Een kwal is een slap handje dat voor zichzelf is begonnen. Zo doet hij zich voor op het strand. In het water is hij een summum van gratie" enz. enz.

Nog een voorbeeld: "Haringkaken is een manier om hem beter te laten rotten. Conserveren deed je vroeger gewoon met zout. () Vissen worden niet netjes geslacht, met verdoving en dierenbescherming en zo, maar langdurig in netten en op dekken getreiterd totdat ze spartelend stikken. Dat is niet goed voor de vis. Ze worden er niet lekker van. Door de doodsangst spuiten er door het lichaam stresshormonen, die de spierstofwisseling verstoren en zo de smaak bederven. Eigenlijk zou je een vis na het vangen een tijdje bemoedigend moeten toespreken om hem op z'n gemak te stellen, maar dat is niet gebruikelijk. Voor straf gaat de vis vrijwel onmiddellijk na zijn dood rotten en stinken. Haring moet een beetje rot zijn, anders kun je hem niet rauw eten. () Een ge-kaakte haring eet zichzelf op. Het is nu zaak het beestje te verteren voordat het zichzelf helemaal op heeft. Dan verkeert een Hollandse nieuwe nog net in eenzelfde toestand als de halfverteerde visbrij die visetende vogels voor hun jongen opraken." Eet smakelijk, denk ik dan als ik dit lees.

Ook zijn boek "Lief dier" heb ik met plezier uitgelezen. Dit gaat over de (soms intieme) relatie tussen mens en dier. (U weet toch dat Zeus als zwaan Leda heeft veroverd? Midas Dekkers weet waarom. De zwaan is de enige vogel die een penis heeft!)

Beste TOORTS-lezers,

Laat mij beginnen met me aan u voor te stellen: ik ben Tineke Allaert, sinds april 1993 de penningmeester van het IVN-afdeling Haarlem en omstreken.

Ik wil bij deze vooropstellen dat ik absoluut geen natuurkenner ben. Ik ben met het IVN in aanraking gekomen op een andere wijze dan als natuurgids, namelijk op een mooie zomerse dag in 1992 bij de 'bekende' polderactiviteit. De Groene Winkel was daar ook aanwezig en hier kreeg ik de nodige informatie. Ik heb mij vervolgens als lid aangemeld. Ik had begrepen dat je als lid actief in de vereniging moest zijn, dus wilde ik graag mijn steentje bijdragen.

Op een Groenkursus in het najaar kreeg ik te horen dat de toenmalige penningmeester door verhuizing zijn functie moest neerleggen. Aangezien ik administrateur van beroep ben, heb ik mij toen aangeboden voor deze functie. Op de ledenvergadering van april 1993 ben ik voorgedragen en gekozen.

Maar ja, ik heb wèl belangstelling voor de natuur, echter qua kennis.... Ik lees soms met verbazing wat de redactie voor aardige, leuke en zinnige zaken over de natuur kan schrijven. Hoe kan ik hier nu iets zinnigs aan toevoegen??? Als leek??? Iets onzinnigs dan??

Schrijven over de natuur is ook door anderen, dichters en schrijvers, vaak gedaan. Een voorbeeld heb ik uit een heel oud boekje: "Nederlandse nonsens op rijm". Hierin schrijft de Schoolmeester (1808-1858) als volgt over de ezel: "De ezel is een heer met een staart dien hij van achteren draagt als een paard. Het verschil tussen ezels en doktoren zit 'm soms minder in 't hoofd, dan wel in de oren."

En wat dacht je van Trijntje Fop (synoniem van Kees Stip) in "Op een bok": "In Siddeburen was een bok

die machtsverhief en worteltrok. Die bok heeft onlangs onverschrokken de wortel uit zichzelf getrokken, waarna hij zonder ongerief zich weer in 't kwadraat verhief. Maar 't feit waardoor hij voort zal leven is, dat hij achteraf nog even de massa die hem huldigde met vijf vermenigvuldigde." U kunt ervan op aan, beste lezers van de TOORTS, dat ik met de penningen van de vereniging zorgvuldiger om zal gaan dan deze bok uit Siddeburen.....

Tineke Allaert

Of zal ik het ledental met twee vermenigvuldigen en de uitgaven door twee delen???

Punctualiteit

Het jubileumnummer van de TOORTS mag niet gevuld worden met nostalgisch getinte artikelen, werd mij meegedeeld, toen ik het verzoek kreeg iets voor deze speciale uitgave te schrijven. Wel, aan mij zal het niet liggen. Volgens de dikke Van Dale is nostalgische "het idealiserend terugverlangen

naar dat wat is geweest". Terugverlangen naar de periode dat ik redacteur van de TOORTS was, doe ik niet. Heb ik het er dan niet naar mijn zin gehad? O, zeker wel. Het was prettig samenwerken met een aantal IVN'ers, een groep waartoe ik in feite niet behoorde en nooit heb behoord. Want lid zijn van 't IVN ben ik nooit geweest. Je zou hooguit kunnen zeggen dat ik er in zekere zin mee was getrouwd. (Verontwaardigd gesnuif van mijn dierbare echtgenote, die over mijn schouder meeleest.)

Als gepensioneerde 'krasse knar', woneend in het Verre Oosten (van Nederland althans), heb ik nu andere dingen aan mijn hoofd dan de beslommeringen van het IVN. Aan een oud huis valt altijd wel wat op te knappen en een tuin van een halve hectare vraagt ook wel eens wat aandacht. Verder moet de omgeving worden verkend, hoewel we die langzamerhand even goed kennen als onze broekzak. Maar het land is iedere dag toch weer anders. Neem nou de maïs. In de zomer verdwijnt het uitzicht langzaam maar zeker achter dichte hagen van dat spul. En in oktober komt alles, maar dan in een veel hoger tempo, weer tevoorschijn. Boeiend, hoor. Gezegend zij de om andere redenen duizendvoudig vervloekte maïs!

X 7
Behalve het gedoe op de akkers dat voor de nodige variatie zorgt, zijn er de altijd wisselende wolkenluchten, hoewel die aan de kust veel mooier zijn dan hier. Nee, wees gerust, vervelen doen we ons hier niet.

Maar laten we terugkeren naar de TOORTS.

Hoewel dit blad maar een heel klein broertje is van dat waarbij ik indertijd mijn brood verdiende, worstelde het -en worstelt het bij mijn weten nog steeds- met het fenomeen dat in de uitgeverwereld bekend staat als 'dead line'. Iedereen is het helemaal met je eens als je zegt dat het blad domweg niet op de vastgestelde datum kan verschijnen als de kopij niet vóór een bepaald tijdstip binnen is. Je hebt veel tijd nodig voor het verzamelen en tekenen van illustraties, voor het uitkijken van de tekst, voor het laten drukken en brocheren en voor de verspreiding. Het is dus absoluut redelijk dat je erop staat dat alle schrijfsels op z'n laatst dan en dan bij de redactie op tafel liggen. Is iedereen het daarmee eens? Ja, daar is iedereen het mee eens. Dus.... als het uur X nadert, druppelt er het een en ander binnen. Dat zijn de verhalen van degenen bij wie punctualiteit is aangeboren.

Maar hoeveel mensen op deze mooie wereld zijn er nou helemaal behept met die eigenschap? Ik schat slechts vijf procent. "Pessimistisch!", hoor ik u al brommen. Maar meer dan dertig jaar ervaring bij een uitgeverij zou u ongetwijfeld tot dezelfde conclusie hebben doen komen.

Ondertussen zit de eindredactie op hete kolen. Naarmate de tijd verstrijkt, stijgt zijn telefoonrekening.

"Hallo, J., hoe staat het met je verhaal?" "Sorry, nog geen tijd voor gehad. Maar je krijgt het binnenkort."

"En, R., al iets geschreven?"

"Nee, maar het zit al wel in m'n hoofd. Het komt er aan."

Helaas, beloften vullen geen TOORTS. Meestal komen die artikelen er wel, maar op het nippertje of dagen te laat. En soms komen ze niet verder dan het hoofd van de aspirant-schrijver en dan moeten de redacteuren als duivels aan het werk om de TOORTS toch nog een redelijke omvang te geven.

Frustrerend nietwaar? Begrijpt u nu dat van mij geen nostalgisch verhaaltje verwacht hoefde te worden? Precies. Maar de ouwe makkers van toen mis ik toch wel een beetje.

Gerard Peeters

"Weten we al"

(zeggen ze)

Vijftien jaar is het dus al weer geleden dat deze afdeling werd opgericht. En daar was ik ook bij.

Ik weet nog dat ik wat onwennig bij die oprichtingsvergadering zat. We waren met zo'n acht personen. Eén van hen was de vorig jaar overleden Mars Horeman; hij was zo'n beetje de motor van de vergadering. Zo raakte ik betrokken bij de kersverse afdeling Haarlem en Omstreken en werd ik IVN'er. En mede daardoor zit ik vast aan een verzoek van Theo Litjens om een stukje te schrijven voor dit jubileumnummer. Nostalgisch mag het niet zijn.

Daarom borduur ik ook niet verder op hoe het na die bewuste vergadering is gegaan, maar zal ik iets vertellen over ons stekkie in de Achterhoek.

Wij, mijn man en ik, wonen hier nu al zes jaar. Natuurlijk ben ik ook hier actief bij het IVN. Ook hier worden IVN-excuses gehouden. Toch is het allemaal anders dan in Haarlem. Soms denk ik wel eens dat in het westen, en met name in stedelijk gebied, meer behoefte is aan echte educatie. Hier wonen de mensen al in de natuur; die is altijd om hen heen en veel 'weten ze al' (zeggen ze).

Bij scholen hebben we meer respons, lijkt me. Uit die hoek komen nogal eens aanvragen voor ondersteuning van een project. En daar hebben we het als IVN-afdeling nogal druk mee. Daarnaast is sinds 1 mei in Silvolde een heemtuin geopend. Nee, nog lang geen Thijsse's Hof, maar het begin is er. Die heemtuin is een gebiedje dat de mooie naam Anemonenkuil draagt. Alleen... die anemonen zijn er niet meer. Vroeger waren ze er wel. Zo'n vijftig jaar geleden moet het er vol hebben gestaan met wildemanskruid. Met een voorzichtig beleid (o.a. verschraling door maaien en afvoer van het maaisel) hoopt men dat wildemanskruid weer terug te krijgen.

Bij de opening bloeide er al een tiental (gewone) wilde plantesoorten; we hopen dat dat aantal zich flink zal uitbreiden.

Een deel van de mensen die de heemtuin kwamen bekijken, vond het maar "ruut" (onkruid). Misschien kunnen we die mening in de toekomst wat bijspijkeren.

Maar voorlopig geniet ik uitbundig van ons eigen paradijsje. We wonen in een gehucht (overigens een fijn gehucht met vriendelijke mensen) bij Dinxperlo. Daar hebben we een gebiedje van ruim een halve hectare, gedeeltelijk bos, gedeeltelijk tuin. Er is ook een vijver, omringd door hoge elzen, wilgen en wat struikgewas. Aan de rand van de vijver staat een laag, zelfgemaakt bankje. Als je daarop zit, val je niet op. Begin mei zat ik een uurtje op dat bankje, gewoon een beetje te kijken. Al gauw kwam een paartje glanskopmeesjes een bad nemen. Ze zaten aan de overkant te spetteren dat het een lieve lust was. Juist toen ze opvlogen om zich een beetje te drogen, 'knalde' er

een grote bonte specht tegen de stam van een els. Na enige aarzeling vloog hij omlaag naar de oever van de vijver. De glanskopjes waren inmiddels verdwenen.

Doodstil keek ik toe wat die specht ging doen. Hij hipte tot bij het water, bukde, nam een slokje en bewoog zijn snavel omhoog. Slikken. Klaar voor een nieuw slokje. Ik moest er een beetje om grinniken; het deed allemaal nogal suffig aan.

Opeens vloog hij terug naar de boomstam en gaf een opgewonden riedel (kie-kie-kiek). Opnieuw vloog hij naar de rand van de vijver om te drinken, maar nu op een andere plek. Daar zaten al drie merelmannen. Toen die zich met veel misbaar gingen wassen, vloog de specht verontwaardigd op. Boven in de boom roffelde hij zijn opwinding weg. Even later hoorde ik hem verder weg in het bos nog een paar keer roffelen.

Inmiddels was mijn aandacht getrokken door onze torenvalken. Het luide, hoge 'klie-kie-kie' klonk op. Ik kon het door de kijker allemaal goed zien, want ze zaten op een horizontale tak aan de andere kant van de vijver.

Ik heb me laten vertellen dat ze vlak vóór het eierleggen vaak, soms wel zeven maal per uur, paren. Ons stel deed het binnen tien minuten nog een keer, nagevoeg op dezelfde plaats. Ze nestelen nu al voor de vierde keer in een nestkast aan de rand van het bos. In de drie voorgaande jaren hebben ze bij elkaar twaalf jongen groot gebracht.

Terug naar de vijver. Daar waren inmiddels twee vinken en een roodborstje aan het badderen. Maar eigenlijk had het wateroppervlak meer mijn aandacht. Daar draaiden een paar schrijvertjes rond en schaatsten schaatsenrijders hun baantjes. Opeens zag ik de schim van een kleine watersalemander. Dus toch! Onlangs vertelde een buurjongen dat hij watersalemanders in onze vijver had gezien, maar ik wist niet goed of ik het wel geloven moest. Nu weet ik dus dat hij het goed heeft gezien.

Ik zag er twee. Een donker mannetje en een lichter gekleurd en kleiner vrouwtje. Ze draaiden om elkaar heen en kwamen af en toe lucht happen. En om me heen zongen twee zwartkoppen, een tjiftjaf, een winterkoning en een tortelduif.

In het nestkastje achter me nestelen de glanskopjes. Een week terug heb ik even gekeken: tien melkwitte eitjes telde ik toen. Ik denk dat die inmid-

dels zijn uitgekomen, maar ik wil niet meer kijken. Ik gun ze hun rust. In het boomgaardje hoor ik een zwartkop langdurig zingen; langer dan normaal. Ik richt mijn kijker op het geluid. En dan zie ik een zwartkopvrouw (met een bruin petje) en twee zwartkopmannetjes. Eén van hen laat het

onrustige liedje horen; de ander is stil. Beide zitten achter het vrouwtje aan. Hoe het is afgelopen, weet ik niet. Ik ben naar binnen gegaan. Af en toe moet een mens ook nog eens werken, hè?

Groeten van Plien Peeters
(voor wie mij kennen)

"Blauwe dingen en dikke bolletjes"

Omdat dit een jubileumnummer is wijkt de inhoud van de Toorts af van wat u gewend bent. De gangbare rubrieken komen voor één keer te vervallen. Zo zult u geen aflevering van Buurtgenoten aantreffen, maar dat betekent geenszins dat ik niet aan buurtwerk heb gedaan. Uw kroniekschrijfster is namelijk de hof van meneer Thijssse in Bloemendaal ingedoken. Niet om beestjes met zeer veel poten te bekijken maar om mee te lopen met een grote groep schoolkinderen die, gewapend met opdrachtbladen, een natuurspad volgden dat door vrijwilligers in de hof is uitgezet. Het gonst namelijk in Thijssse's Hof niet enkel van dierlijke en plantaardige activiteiten. Er scharrelen ook enthousiaste vrijwilligers rond tussen het uitbundig groen, zo'n 15 in totaal. Een aantal van hen behoort tot het IVN. Wat deze mensen zo allemaal doen wordt mij door José Ottjes haarfijn uitgelegd. Naast het hovenierswerk en het sorteren van documentatiemateriaal dat kan dienen als lesmateriaal voor gebruik door schoolkinderen wordt intensief gewerkt aan rondleidingen en begeleiding van deze kinderen tijdens excursies. Dat dit een succesformule is, mag blijken uit het feit dat deze rondleidingen door de hof al zo'n 15

jaar geleden zijn opgezet door Kees de Graaf en John Bos. José heeft voor de schooljeugd een natuurspad uitgezet, houdt zich bezig met de coördinatie en onderhoudt samen met Rose Marie v.d. Nouland contact met de scholen. Er is een vaste kern van 24 scholen, en deze bolwerken van educatie bevinden zich in Bloemendaal/Overveen, Santpoort, Heemstede, Spaarndam en de kinderrijke Velsbroek. Doelgroep is in modern jargon groep 6, d.w.z. de 4e klas uit mijn jeugd jaren. De gemiddelde leeftijd is 9 tot 10 jaar. Het programma dat de jeugdige onderzoekers voorgeschoteld krijgen is afgestemd op de vier seizoenen. Dat betekent drie maal per jaar een buitenprogramma, en in de winter in het "leslokaal" in de hof kijken naar vogels op en rond de voederplank. Dat winterprogramma duurt een uur, opgedeeld in onderdelen van 15 minuten. Zo wordt iets verteld over handel en wandel van de grote bonte specht, van diverse vogels nemen de kinderen de veren onder de loep en er mag aan vogelnestjes gezeten worden. Zodra de hof uit de winterslaap is ontwaakt en zich opmaakt voor groei en bloei wordt het tijd voor het buitenprogramma (ook een uur). De kinderen gaan dan zelfstandig de hof in en moeten een aantal opdrachten

afwerken. De nadruk ligt hierbij op voelen, kijken en ruiken.

Om aan den lijve te ondervinden hoe zo'n scholeninvasie werkt heb ik een ochtend meegehobbeld. Per dag komen 3 scholen, elk met gemiddeld 30 kinderen, dus de hof krijgt heel wat klandizie op de excursiedag. Het is een mooie junidag en de planten zijn hoog opgeschoten. De eerste kinderschare komt luidruchtig binnenzetten, begeleid door een aantal volwassenen die bij navraag geen leerkrachten maar ouders blijken te zijn (van enkele kinderen dan). Het jeugdig gezelschap wordt tot kalmte gemaand, en José vertelt in het kort over de zomer en hoe de planten er nu bijstaan. De kinderen hebben allemaal een opdrachtblad, en de groep wordt verdeeld in clubjes van ca. 5 kinderen. Een volwassene huppelt mee om het zaakje te sturen. Ze krijgen een plankje om het blad op te leggen en een potlood, en dan worden ze op diverse punten in de hof aan het werk gezet. Er zijn in totaal 23 opdrachten, waar de kinderen vol overgave aan werken. Het zou te ver voeren alle opdrachten op te noemen, maar enkele wil ik u niet onthouden. Opdracht 23, de vijver aan het begin van de hof, is een absolute topper. Door het mooie weer is er druk vliegverkeer, met name van "die blauwe dingen" (bedoeld worden waterjuffers) zijn de kinderen zeer gecharmeerd. En ook de "dikke bolletjes met lange staarten" (kikkervisjes in diverse stadia) werken op hun gemoed. Vóór zich hebben ze een plaat met afbeeldingen van vijverbeestjes, en met een loep hangen ze gebiologeerd over

de vijverrand om het waterleven te bekijken. Zes kontjes op een rijtje parmantig in de hoogte. Dan is er achter in de hof een composthoop (opdracht 13), waar het tuinafval wordt gestort. Daar mogen de kinderen onderzoeken welke friemels aan het potverteren zijn. Ze moeten een schep aarde uit de hoop op een plankje storten en vervolgens kijken wat zich door de rommel voortbeweegt. Ze duiken er bovenop en vinden al snel diverse onderkruipsels. Gaandeweg vinden de noeste werkers in de hoop al die aandacht wat benauwend, en ze duiken diep weg, hetgeen meer graafwerk voor de volgende groep inhoudt. Op deze schaduwrijke plek zitten ook veel wijngaardslakken te dutten op de boomstammen en deze trekken veel bekijks. Een ander onderdeel is het bekijken en tekenen van bloemen en planten. Hele stillevenen worden geboren, en diverse planten worden onderzocht op beharing, geur en klevigheid. Er wordt druk geteld hoeveel blaadjes de Stinkende Gouwe heeft en wetenschappelijk wordt vastgesteld dat hij oranje sap heeft. Er ontsnapt maar weinig aan de jongelieden, en er wordt serieus gewerkt. Op diverse punten staan vrijwilligers om eventuele vragen te beantwoorden en zaken nader toe te lichten. De kinderen worden echter niet op de vingers gekeken, ze moeten het zelf doen en genieten van hun werk. Leuk, leerzaam en plezierig, een ochtend in de hof, en een uurtje is zo om als je druk bezig bent. Tenslotte nog dit: complimenten aan de vrijwilligers die zich inzetten in deze hof van Thijssse voor kind en volwassene. Ze helpen mee een stukje Eden te bewaren.

Yvonne Beerthuizen

Het leek de redactie van de TOORTS een goed idee mij in dit jubileumnummer een artikel te laten schrijven dat ik verluchten kon met tekeningen die ik in de loop van mijn 10 redactielid-jaren voor ons contactblad heb gemaakt. Het onderwerp was vrij....

Ik moet eerlijk opbiechten dat ik aanvankelijk met die "opdracht"

helemaal niet zó blij was. Ik zat er zelfs behoorlijk mee in de knoop!

Toen ik me echter aan het schrijven

en

tekenen had gezet,

begon ik steeds meer plezier in deze job te krijgen. Het doorpassen en meten verkregen resultaat treft u hieronder aan.

* EDUCATIE *

Omdat van dit jubileumnummer een zekere wervende waarde dient uit te gaan, wil ik me graag wenden tot u, die nooit eerder met het IVN hebt kennis gemaakt en u vertellen wat onze afdeling (Haarlem en omstreken) zoal doet voor natuur en milieu.

Educatie (laten we zeggen "vorming", dat klinkt wat minder schools dan "opvoeding") over alles wat groeit en bloeit, staat hoog in ons vaandel.

De werkgroepen

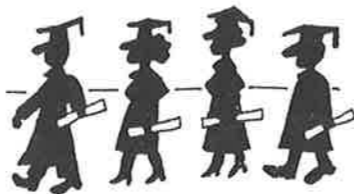
besteden hier

EXKURSIES en KURSUSSEN (groenkursus en gidsenkursus) dan ook veel aandacht aan.

Afgestudeerde natuurgidsen ontvangen een landelijk erkend diploma.

Als doelgroep voor de natuur- en milieu-educatie denken we niet alleen aan

Ter ondersteuning van die educatieve taak telt onze IVN-afdeling nog een aantal andere werkgroepen: TENTOONSTELLINGEN, PUBLICITEIT

DE GROENE WINKEL

en DE REDACTIE van ons contactblad DE TOORTS

Alle werkgroepen werken samen bij o.m. de voorbereiding en organisatie van de jaarlijks terugkerende grote manifestaties: de KNOPPENDAG in het voorjaar; de POLDERDAG in het begin van de zomer en de PADDESTOELENDAG in het najaar

Wanneer ook u de natuur en het milieu een goed hart toedraagt en daadwerkelijk uw steentje wilt bijdragen aan het behoud en de ontwikkeling daarvan, dan is er plaats voor u bij het IVN en bent u van harte welkom bij de afdeling Haarlem en omstreken.

Als u niet direct de handen uit de mouwen kunt of wilt steken, kunt u ook donateur worden. Donateurs ontvangen eveneens de TOORTS en blijven dus ook op de hoogte van bv. onze exkursieprogramma's. Elders in dit blad leest u hoe u e.e.a. verwezenlijken kunt. Tot ziens!

JACQ. DE JONG

Deur Toon een
tijd v.b. element!

Paddestoelen

Als u deze TOORTS in de bus vindt omstreeks eind augustus, staat onze jaarlijkse paddestoelendag alweer vlak voor de deur. Meestal in begin oktober. Later is niet verantwoord, want dan zijn er vaak al nachtvorsten. En er zijn maar bitter weinig paddestoelen die daartegen bestand zijn. Eén flinke nachtvorst vernietigt zeker 90% van alle soorten.

De meeste paddestoelen ontplooiën zich in de herfst. Er zijn er evenwel het hele jaar door te vinden, maar het aantal is dan betrekkelijk klein. Sommige soorten zijn aan het voorjaar gebonden. Vóór de zomer zijn ze alweer verdwenen. De meeste soorten paddestoelen staan niet lang. Zo snel als ze komen, zo snel zijn ze ook weer vertrokken.

Echte voorjaarszwammen zijn bv. de voorjaarskluijfszwam, de voorjaarspronkridder en de voorjaarssatijnzwam. De naam zegt het al. Maar ook de veel bekendere morielje behoort bij deze lentekinderen. Hij is te vinden in april-begin mei.

Ik wist een vaste plaats, op een landgoed. Op één plek telde ik er wel veertig. Ik heb ze nooit gegeten, maar kenners omschrijven ze als bijzonder lekker. Een week later kwam ik nog eens kijken. Een man van een jaar of veertig struinde er rond met een grote schoendoos bij zich, waar overheen een lap plastic. In mijn naïviteit dacht ik nog dat hij insecten of vlinders ving om die thuis te bestuderen. Ik mocht in zijn doos kijken, en u raadt het al: in zijn doos lagen "mijn" morieljes.... Toen ik hem vroeg hoe hij wist dat die morieljes hier groeiden, vertelde hij me dat een vriend hem er op gewezen had. Vroeger had deze op het landgoed gewerkt. Hij wist nog wel meer plekken, zei hij. Elk jaar kwam hij ze weer afsnijden. Toch bleek hij er van op de hoogte te zijn dat alle morieljes (er zijn meerdere soorten) wettelijk beschermd zijn en ook dat het landgoed niet vrij toegankelijk was.

Twee jaar later trof ik hem weer. Hij was nu nog brutaler geworden: hij had zelfs de auto bij zich op het terrein. Ik heb het autonummer nog doorgegeven aan de plaatselijke politie, maar daar werd gezegd dat ze

er niets aan konden doen. De man heeft ze in drie jaar tijd helemaal uitgeroeid. Weg morieljes....!

Wij organiseren onze IVN-paddestoelendag altijd (zo lang dat nog kan) op het landgoed Elswout in Overveen. Dat heeft een goede reden. Omdat een rondleiding nooit langer dan twee uur mag duren - daarna verslapt de aandacht- moet je tijdens een korte wandeling zoveel mogelijk soorten kunnen laten zien. En dat kan in onze omgeving alleen op het landgoed Elswout. Het nadeel van steeds op dezelfde plek rondleiden is dat je elk jaar ook weer dezelfde soorten te zien krijgt.

Het is elk jaar evenwel weer een groot evenement. Als het een mooie rustige herfstdag is, is een aantal van meer dan 700 meelopers heel normaal. Voor een groot deel bezoeken zij vooraf dan ook de omstreeks een half uur durende dia-vertoning-met-een-begeleidend-praatje.

Paddestoelen zijn dus voor het merendeel 'herfstkinderen', oneindig gevarieerd in kleuren en vormen.

Bij het woord paddestoel denken we meestal aan een steel met een hoed. En onder die hoed zitten dan plaatjes (lamellen). Alleen al van deze plaatjeszwammen komen er in ons land honderden soorten voor. Daarnaast zijn er de gaatjes- of buisjeszwammen, ook weer in een grote verscheidenheid in soorten, vormen en kleuren. Als u zo'n paddestoel zou plukken (nóóit doen alstublieft; u kunt het ook goed zien als u er een spiegeltje onder houdt!), dan lijkt de onderkant van de hoed er uit te zien alsof er een stukje spons tegenaan is geplakt. Vaak kun je die buisjeslaag er in z'n geheel aftrekken. Dat toch ook maar liever niet doen...

Bijzondere soorten gaatjeszwammen zijn de soorten die niet alleen vorstbestendig zijn, maar ook jarenlang op dezelfde plaats kunnen blijven zitten. Meestal op hout, waarbij ze ook zelf verhouten en hard worden. De bekendste soort is wel het elfenbankje, maar ook de tonderzwam behoort hier toe.

Daarnaast zijn er ook de stekelzwammen en de buik- of stuifzwammen.

Ik zei het al: mensen zijn geïnteresseerd in paddestoelen. Naast de veelsoortig-

het
dat.

heid, de veelkleurigheid en de veelvormigheid, komt dat ook door de was van geheimzinnigheid die er omheen hangt. Voor een groot gedeelte zal dat wel komen omdat ze bij voorkeur 's nachts de grond uitschieten. In Friesland woonden we in een huisje dat helemaal vrij stond. Naast het aardappelveld, de groententuin en de bessentuin was er aan de voorkant een grote 'bleek' met wat appel- en perebomen. Vaak heb ik gezien dat er op die bleek de ene dag nog geen paddestoel te bekennen was, en als moeder de volgende ochtend de gordijnen opendeed stonden er tientallen. Geen wonder dat er een was van geheimzinnigheid omheen hangt!

Dat lot delen de paddestoelen met uilen en vleermuizen. Veel uitdrukkingen verwijzen naar dat geheimzinnige: heksenkring, elfenbankje, duivelsboleet, heksenboleet, duivelsbroodrussula, eekhoortjesbrood, maar ook: heksenbezem, bij ons vooral voorkomend in berkebomen. De heksen zouden in flinke aantallen 's nachts gevlogen hebben; in de berken terecht zijn gekomen en daarbij hun bezems in de bomen hebben achtergelaten. In Friesland spreken we van 'prükkenesten' (pruikenesten). Hoewel het lijkt dat heksenbezems weinig of niets met paddestoelen van doen hebben, is het wel zo dat deze uitwassen worden veroorzaakt door schimmels, waartoe ook de paddestoelen behoren.

In de paddestoelenwereld is een heksenkring ook een veel voorkomend fenomeen. Binnen zo'n kring zouden 's nachts de heksen dansen. Het gras binnen zo'n cirkel ziet er dan ook anders uit dan wat er omheen groeit. Elk jaar worden die heksenkringen groter in doorsnede. Thijsse heeft er een aantal jarenlang gevolgd en de middellijnen opgemeten.

Ook zouden ongelukken veelal veroorzaakt zijn door het aanraken van paddestoelen. Ook waren er mensen die paddestoelen aten, soms maar éénmaal.... In mijn jeugd, en ook nu nog wel, kwamen paddestoelen in sprookjes voor, en dat deed de geheimzinnigheid niet afnemen!

Plaatjes, gaatjes, buisjes of stekels, ze hebben allemaal met de voortplanting te maken. De vermenigvuldiging gebeurt met sporen: héél kleine lichaampjes die met het blote oog niet of nauwelijks te zien zijn.

miljoenen tot miljoenen afhandelen
van wat en prothe

Elke paddestoel heeft er honderduizenden van en die bergt hij op in die gaatjes, buisjes en stekeltjes. Die vergroten het oppervlak waarop de sporen zitten. U moet ze maar vergelijken met een radiator van de CV: zonder al die kronkels zou zo'n radiator nooit zoveel warmte kunnen uitstralen.

Waarom heeft een paddestoel nu zoveel sporen nodig? Omdat hij heel kieskeurig is wat z'n standplaats betreft. Verreweg het grootste deel van zijn sporen komt terecht op plaatsen waar ze niet gedijen. Zo wil de porseleinzwam alleen maar groeien op beukebomen en dan nog maar alleen op die plaatsen, waar een wondje in de boom zit. U begrijpt: maar een enkele spore komt op zo'n plek terecht.

Hoewel sporen met het blote oog eigenlijk niet te zien zijn, kan je ze wel zichtbaar maken. Daarvoor leg je de hoed van een plaatjeszwam met de plaatjes naar beneden op een vel wit papier. Zet er wat overheen tegen het wegwaaien. Laat het geheel zo een dag en een nacht staan en als u daarna de zwam voorzichtig bevrijdt van wat u er overheen hebt gezet, ontdekt u een prachtige 'sporetekening', die goed contrasteert met de witte (of zwarte!) ondergrond. De paddestoel die voor dit experiment wordt gebruikt, moet wel vers en rijp zijn.

Een buik- of stuifzwam heeft meestal de grootte van een tennisbal. Als die rijp is, ontstaat er aan de bovenkant een gaatje en is de lichtste aanraking al voldoende om een hele stoot sporen door het gaatje de bol te doen verlaten. Een regendruppel is al genoeg.

We onderscheiden de paddestoelen in 3 groepen: de saprofieten (de 'opruimers' de vuilnismannen in de natuur), de parasieten en de symbioten. De laatste leven samen met hogere planten; ze kunnen niet zonder elkaar bestaan. De parasieten leven ten koste van planten.

Tot slot een anekdote. Een vader en moeder gaan samen met twee kinderen naar het bos om paddestoelen te zoeken. Nadat moeder er een pan soep van heeft gemaakt, durft eigenlijk geen van de anderen er van te eten, bang dat er toch

naïef, maar
naïviteit of naïviteit
"Dus voor e" "nu de v"

een giftig exemplaar tussen zit. Vader komt op een lumineus idee: de hond mag er eerst van snoepen. Na een kwartiertje, toen Fikkie nog steeds springlevend was, gaf vader het teken: 'aanvallen'; in een mum was de pan leeg. Maar nadat Fikkie toch begon te janken, er dus een taxi werd besteld naar het ziekenhuis en daar alle magen waren leeggepompt, bleek na thuiskomst dat Fikkie een nest kleintjes had gekregen.....

Tot ziens op de paddestoelendag!

Niek Nicolai

Werkgroep Cursussen

Van natuurbeschermingseducatie naar natuur- en milieueducatie!

Het IVN had als doel het geven van natuurbeschermingseducatie en heeft nu als doel natuur- en milieu-educatie. Om een dergelijk doel te kunnen verwezenlijken moet je goed opgeleide leden hebben. De zogenaamde Natuurgidsen. Landelijk bestond er vanaf 1964 het boekje "cursus opleiding natuurgids". In het voorwoord van de voorzitter J.A. Nijkamp van het toenmalige landelijke bestuur staat ondermeer: "Wij hopen dat door deze cursus vele Natuurgidsen niet alleen worden opgeleid, maar ook in toeneemende mate door hun excursies velen de ogen voor de schoonheid van de natuur zullen openen en op deze wijze een waardevolle bijdrage kunnen leveren om de natuurbeschermingsgedachte verder te verbreiden."

In het boekje staan prachtige illustraties, maar ook teksten die we in onze huidige cursusboek niet meer kunnen vinden.

Zoogdieren

1. Huisdieren en cultuurvolgers

De meeste zoogdieren die wij tijdens onze tochten zien zijn huisdieren (koe, paard, schaap, varken, geit, hond, kat enz.) of cultuurvolgers (muis, rat).

Koe en paard zijn van oorsprong steppedieren. Ze leefden in de steppen in kuddeverband en konden daar snel grote afstanden afleggen (bouw van de poot). Beide zijn krachtige dieren, reden waarom ze ook in verschillende streken als trekdiër gebruikt worden. Het paard, dat bijzonder snel is, wordt ook als rijdier gefokt. Ze leren gemakkelijk gehoorzamen, iets wat ze in de natuur ook deden: in elke kudde was een leider aanwezig. Als kuddedieren zijn het sociale dieren: vooral bij het paard kan daardoor gemakkelijk een binding ontstaan tussen ver-

Vanaf 1977 zijn er duidelijke regels over de natuurgidsen cursussen. Bv. welke hoofdstukken men diende te behandelen en hoe het examen eruit moest zien. Bij voorkeur diende een examen buiten te worden afgenomen in een daarvoor geschikte tijd. In die tijd is een tweede cursusboek geschreven. Op dit moment wordt er met de 3de of misschien wel 4de versie gewerkt.

In onze afdeling werd vanaf 1980 nagedacht en gewerkt aan een eerste gidsenkursus. Volgens archiefstukken heeft

deze gelopen van januari 1981 tot en met juni 1982. Er zijn echter geen deelname lijsten te vinden en het is uit de archief stukken niet duidelijk of deze cursus ook werkelijk doorgang heeft gevonden. De tweede Natuurgidsencursus is in september 1982 begonnen en in december 1983 geëindigd. De coördinator van deze cursus was Plien Peeters. Zij heeft er ook voor gezorgd dat er nu nog zoveel over te lezen is.

Docenten waren o.a. Maureen Hulshoff en Lydia Haafkens. Loes v.d. Berg zorgde ervoor dat er altijd koffie en thee was. Leuk om te weten is ook dat vele oude rotten van ons vak toen de cursus hebben gedaan. Om maar een paar namen te noemen: Wil v. Beek, Martin Daalmeyer, Hanneke v. Everdingen, Jelle Kraan en Mieke Wilmink. Deze cursus was nog maar net begonnen toen er landelijk een discussie op gang kwam over de inhoud van de cursus. De vraag was vooral, 'is de cursus niet te groen, moet er niet meer grijs in?'. In een verslag van een vergadering d.d. 23-9-'83 zijn de volgende opmerkingen te lezen.

Een der aanwezigen vindt dat grijs alleen goed is, als het bij het moment past. Bv. Een boer bederft wel, maar hij moet min of meer wel, vanwege zijn loon. Hij verdient nauwelijks meer. Hij moet dus intensiever landbouw bedrijven. Bespuiten etc.
Een ervaren rondleider: "Vraag je ze (publiek) achteraf: wat weet u nog? Het antwoord is nooit grijs, wel 'het plantje'. Opmerking van notuliste 'Mag het te grijs. Komen de mensen dan wel terug?"

Deze en andere discussies hebben ervoor gezorgd dat er in het laatste deel van de cursus '82-'83 een duidelijke koersverandering plaatsvond. De opvatting ontstond dat de cursus moet opleiden tot een actief IVN-lid en niet specifiek tot gids. Na afloop van de cursus werd er natuurlijk geëvalueerd en werd de volgende opmerking genoteerd.

Hopelijk vindt iedere geslaagde cursist zijn weg bij het IVN. Hartelijk dank voor jullie inzet. Door deze cursus heeft mijn leven meer waarde gekregen en ben ik bewuster gaan leven.

Maar de tijd gaat verder en het idee om niet alleen op te leiden tot Natuurgids maar ook tot een waardevol en actief IVN-lid heeft geleid tot de zogenaamde 'nieuwe gidsencursus'. In de winter van 1985\86 is er in ons district Noord Holland een eerste docentencursus gegeven. Diverse weekenden zijn Plien Peeters en Maureen Hulshoff naar Bergen gegaan om nieuwe werkvormen te leren en om meer inzicht te krijgen in hoe je mensen kan opleiden tot all-round IVN'ers. Deze cursus heeft geleid tot een volgende gidsencursus, nieuwe stijl, die in plaats van 1,5 jaar, bijna 2 jaar duurde. Naast kennis over planten en dieren werd daar vooral veel aandacht besteed aan 'hoe breng je deze kennis over, hoe doe je eigenlijk aan natuur- en milieu-educatie. Ook deze cursus heeft veel 'bekende' Haarlemse IVN'ers opgebracht. Bijvoorbeeld Eric van Bakel, Fred Hagens, Marisca v.d. Eem, Dirk de Reus en Theo Venings. Ook ik zelf was toen één van de cursisten.

Een opmerking uit het eindverslag van Plien over de ervaringen die zijn opgedaan tijdens deze cursus.

Van de 28 cursisten waarmee we begonnen hebben er 24 de eindstreep gehaald. Daarvan hebben we goede hoop/verwachting (dus geen zekerheid!) dat ze actief bezig gaan met het IVN-werk in de afdeling. Wij denken -en met ons een groot deel van de cursisten- dat men, juist doordat men niet gedwongen werd examens etc. af te leggen, de rit afmaakte. Enkele cursisten misten 'de steun van de dwang'. Zij denken dat ze met toetsen en een examen als stok achter de deur misschien meer kennis opgedaan zouden hebben.

In '90-'92 is er weer een nieuwe gidsencursus gehouden en op dit moment is er ook één bezig. Het met een zekere regelmaat geven van natuur-gidsencursussen zorgt ervoor dat een afdeling regelmatig nieuw 'bloed' krijgt en dus sterk en levendig blijft. Het werk van de natuurgids bestaat tegenwoordig niet alleen uit het gidsen van excursies, maar zeker ook uit een stuk organiseren. Het organiseren van excursies, maar ook van tentoonstellingen, kinderactiviteiten en cursussen (bv groencursussen). Dit vraagt over het algemeen veel tijd van onze gidsen (ook wel kaderleden te

noemen). Diverse omstandigheden kunnen ervoor zorgen dat die tijd ineens ontbreekt en als er dan geen nieuwe gidsen zouden staan te trappelen om te kunnen beginnen zou ons werk weleens tot vol'edige stilstand kunnen komen.

Ik hoop dan ook dat de cursisten van de nu lopende gidsencursus door alle andere leden met open armen worden ontvangen zodat ze zich snel thuis zullen voelen in onze afdeling en we met elkaar kunnen blijven werken aan natuur- en milieu- educatie.

Anneke Wegman.

Werkgroep Exkursies

De werkgroep excursies telt momenteel 43 gidsen. Met zo'n grote groep vrijwilligers is het mogelijk om veel activiteiten te organiseren. En dat gebeurt dus ook! De nadruk ligt op ons excursieprogramma: een 30-tal excursies per jaar, verspreid over de natuurgebieden in de regio. De keuze van de thema's biedt een goede indruk van de natuurlijke variatie in onze omgeving. Veel tijd en enthousiasme wordt gestoken in de jaarlijks terugkerende Knoppendag, Polderdag en Paddenstoelendag. Tijdens deze evenementen

kunnen grote bezoekersaantallen tegelijk worden ontvangen. Prima gelegenheden dus ook om het IVN in een breder kader te plaatsen.

Al zijn we een omvangrijke werkgroep: meer vrijwilligers kunnen we goed gebruiken. Door capaciteitsgebrek wacht een aantal initiatieven (nog steeds) op uitvoering. Zo willen we bijvoorbeeld het samenwerkingsverband met het NME-centrum Ter Kleef meer inhoud geven; terwijl ook de introductie van nieuwe gidsen meer aandacht behoeft. Verder zoeken we kandidaten voor een nieuw te vormen Werkgroepskommissie, zodat het organisatorische werk beter kan worden verdeeld. Wie een actieve bijdrage wil leveren, hoeft niet persé natuurgids te zijn. Voor diverse hand- en spandiensten blijkt het vaak moeilijk om een vrijwilliger te vinden. Men is van harte welkom...

Namens de werkgroep,
Eric van Bakel

Werkgroep Tentoonstellingen

Een vreemd mengelmoesje van jonge en ietwat belegen IVN'ers en vrijwilligers van het Ecodroom in Heemstede. Leeftijden vallen weg, maar er is in de groep een levensgroot verschil in natuurkennis: gediplomeerde natuurgidsen werken eendrachtig samen met lieden die nog geen kip van een eend kunnen onderscheiden. Ieder draagt naar vermogen zijn of haar steentje bij en elke tentoonstelling weer, of die nu handelt over intensivering van het fietsgebruik, over waterzand-Kennemerland, over vogels die het vliegend doen, of betreft het "slechts" een ondersteunende assistentie bij de IVN-publiektrekkers Knoppen-, Polder- en Paddenstoelendag, telkens weer oogst de werkgroep Tentoonstellingen veel succes met haar resultaten.

Er is echter toch wel een "maar": we hebben een chronisch gebrek aan mensen, enthousiaste mensen die onze geleerden willen komen versterken. Het hoeven echt niet allemaal decorbouwers, etaleurs of kunstschilders te zijn (hoewel die natuurlijk óók hartelijk welkom zijn!), maar we zoeken vooral mensen die willen meedenken, ideeën kunnen inbrengen en die ook niet te beroerd zijn om de handen uit de mou-

wen te steken. Al is 't maar om even een paal vast te houden, waar een ander een spijker in wil slaan.

Heb je zin om ons te komen helpen?
Bel me dan even.

Jacques de Jong
Tel. 023-254941

Werkgroep de Toorts

De "Toorts" is het kontaktblad van het IVN Haarlem en Omstreken. Het blad is bestemd voor de leden, de donateurs en derden. Deze laatste zijn o.a. bibliotheken, gemeentelijke- en provinciale instanties, andere IVN afdelingen en andere natuurverenigingen.

Het blad dient hetzelfde doel als dat van de vereniging als geheel n.l. het bevorderen van natuur- en milieubesef door middel van educatieve informatie.

Tevens dient "de Toorts" voor het verspreiden van het meer zakelijke c.q. organisatorische nieuws binnen

maar ook buiten de afdeling. Hierbij valt te denken aan de seizoensgebonden excursie-programma's, geplande cursussen, tentoonstellingen, e.d. "De Toorts" wordt driemaal jaarlijks samengesteld en uitgegeven in een oplage van (thans) 340 exemplaren.

De verantwoordelijkheid daarvoor is in handen van vier redactie-leden. Voor de samenstelling, lay-out en produktie bestaat binnen de redactie een bepaalde werkverdeling.

"De Toorts" bestond in 1993 tien jaar. Een goede gelegenheid om lay-out, samenstelling en uitvoering

een zekere vernieuwing te laten ondergaan. "De Toorts"-redactie vergadert in het algemeen driemaal per jaar, voorafgaand aan het uitgeven van een nieuw nummer. Daarnaast worden enkele vergaderingen per jaar gewijd aan specifieke onderwerpen, zoals bijvoorbeeld de organisatie voor het lustrumnummer.

Voor wat betreft de adressering en het voorbereidende werk voor de verspreiding van "De Toorts" verlenen twee leden hun vaste medewerking.

Voorts is er een 30-tal leden die steeds weer zorgdragen dat "De Toorts" op tijd bij de lezers, in de verschillende lokaties in Zuid-Kennemerland, in de bus komt.

Th. Litjens

Heer ontbreekt een wevend slot. Beveel eens kopij.

Theo

"Begeleide wandelingen in de duinen van Zuid-Kennemerland"

Zwemmen in 't Wed. Voor velen reden genoeg om via ingang Koevlak de Kennemerduinen te bezoeken. Wie van deze bezoekers komt eigenlijk verder dan dit grote duinmeer? Voor menig zwemmer is de natuur achter de duinen rond 't Wed onbekend terrein.

Sinds februari van dit jaar biedt het Nationaal Park Zuid-Kennemerland de regionale bevolking begeleide wandelingen aan. Iedere zondag om 10.00 uur start een anderhalf uur durende excursie bij een andere ingang van het duingebied. Ervaren excursieleiders begeleiden de wandelingen in de Kennemerduinen en Duin en Kruidberg: twee gebieden die binnen de grenzen van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland liggen. De excursieleiders streven ernaar met niet meer dan 20 deelnemers per groep op stap te gaan. Zo kunnen omwonenden dit unieke natuurpark leren kennen dat op een steenworp afstand ligt van drukke woonwijken en volle wegen. Wat heeft het gebied te bieden in juli? Natuurlijk veel bloeiende planten die zo typisch zijn voor het duin. Veel deelnemers "zien" nu voor het eerst het blauwe Slangekruid, de gele Reseda of de roze Rietorchis.

De lucht is vol van heerlijke geuren: Rozen, Kamperfoelie en Teunisbloemen lokken ijverig insecten. Misschien betrapt de groep zelfs een zonnende Duinhagedis, die zich oplaadt met zonneenergie om vervolgens op insectenjacht te gaan.

Ook vlinders zijn volop aanwezig. Het Bruin Zandoogje en de Sint Jansvlinder zullen waarschijnlijk het wandelpad wel kruisen. Ingang Koevlak ligt aan de zeeweg naar Bloemendaal aan Zee. Voor meer informatie over de wandelingen kunt u tijdens kantooruren ook de excursie-informatielijn bellen. Belangstellenden die nooit op zondagochtend van het aanbod gebruik kunnen of willen maken, kunnen in groepsverband een excursie op een ander tijdstip aanvragen. Ook hiervoor staat de excursie-informatielijn open. Voor deelname aan de wandelingen is een geldig toegangsbewijs van het Nationaal Park Zuid-Kennemerland nodig. Kaartjes zijn bij iedere ingang te koop.

Verdere informatie is te verkrijgen via de excursie-informatielijn: 023-257484.

Lid worden van het IVN

Misschien hoort u de naam IVN voor het eerst. Of heeft u zojuist kennis gemaakt met één van de vele activiteiten die het IVN organiseert. Mogelijk is uw belangstelling gewekt om meer over onze vereniging te weten te komen.

Het IVN

is een vereniging van vrijwilligers die zich tot doel stelt om het natuur- en milieubesef te bevorderen. Dit gebeurt door het organiseren en stimuleren van educatieve activiteiten in de ruimste zin van het woord.

Door het hele land

heeft het IVN afdelingen die actief zijn. De afdeling Haarlem en omstreken omvat globaal de gemeenten Haarlem, Heemstede, Bennebroek, Zandvoort, Bloemendaal, Haarlemmerliede en Spaarnwoude plus een gedeelte van de Haarlemmermeer.

Lid of donateur

Lid worden van het IVN doet u als u zelf actief wilt worden binnen de organisatie. Onze werkgroepen kunnen uw ideeën en inzet goed gebruiken. Voor veel werkzaamheden is deskundigheid op het gebied van natuur en milieu geen vereiste! Daarentegen, als u onze vereniging alleen financieel wilt steunen, wat natuurlijk ook zeer welkom is, wordt u *donateur*.

Na aanmelding ontvangt men een uitgebreid informatiepakket over onze afdeling. Leden en donateurs ontvangen drie maal per jaar ons afdelingsblad "De Toorts"; Leden ontvangen bovendien vijf keer per jaar het verenigingsblad Mens en Natuur van het landelijk bureau van het IVN.

Ondergetekende geeft zich hierbij op als

lid donateur

van het IVN, afdeling Haarlem en Omstreken.

Naam: _____

Adres: _____

Postcode: _____

Plaats: _____

Telefoon: _____

Ingangsdatum: _____

Bon uitknippen en opsturen in een gefrankeerde enveloppe sturen naar:
A.P. Hagens, Soestdijkstraat 30, 2012 KS Haarlem

Hr Th Litjens
Heemsteedse Dreef 293
2101 KJ Heemstede

Door het hof van

Lid of hof van

